

Н.Б. Кащена, канд. екон. наук

Г.Л. Чміль, асп.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто сутність обліково-аналітичного забезпечення та його місце в системі управління капіталом підприємства. Обґрунтовано концепцію побудови якісної системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємств роздрібною торгівлі.

Рассмотрена сущность учетно-аналитического обеспечения и его место в системе управления капиталом предприятия. Обоснована концепция построения качественной системы учетно-аналитического обеспечения управления капиталом предприятий розничной торговли.

The essence of accounting and analytical software and its place in the money management business. The concept of building quality of accounting and analytical maintenance of capital retailers.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Першочерговим завданням успішного функціонування підприємств роздрібною торгівлі в сучасному бізнес-середовищі є забезпечення економічної і фінансової стабільності їх розвитку шляхом ефективного управління власним та залученим капіталом.

На нашу думку, ухвалення рішень щодо формування та використання капіталу підприємств потребує відповідної інформаційної підтримки. Перш за все мова йде про створення повноцінної, інтегрованої та якісної, достатньо структурованої, організаційно та методично забезпеченої інформаційної системи управління капіталом, здатної забезпечити ефективне розв'язання завдань планування, організації, обліку, контролю, регулювання, аналізу та стимулювання, а також фінансову стабільність і сталий розвиток підприємства в перспективі.

У контексті важливості створення інформаційної системи управління капіталом особливої актуальності набувають питання формування системи якісного обліково-аналітичного забезпечення управління, яка в режимі реального часу надасть можливість вирішувати існуючі проблеми і сприятиме науковому обґрунтуванню рішень з формування та використання капіталу підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати дослідження обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством викладено в наукових працях багатьох провідних вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів. Значний внесок у розвиток теоретичних, організаційних та методичних основ обліку, аналізу і аудиту в інформаційній системі управління підприємством зробили такі вітчизняні науковці, як М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, О.Д. Гудзинський, Т.Г. Камінська, Г.Г. Кірейцев, Н.А. Остап'юк, О.В. Пархоменко, Т.М. Пахомова, В.А. Пігош, О.Д. Радченко, Л.О. Сухарева, С.А. Ткаченко, М.М. Стефаненко, В.Ф. Яценко та ін. [1-11]. Незважаючи на існуючі результати досліджень, можна стверджувати, що на фоні діючих економічних процесів методологія системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємств роздрібної торгівлі знаходиться ще на стадії формування, і потребує подальших наукових досліджень у цій сфері.

Мета та завдання статті. Метою статті є дослідження сутності та розробка концепції формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємств роздрібної торгівлі. Відповідно до означеної мети завданнями дослідження є:

- з'ясування сутності обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємства;
- формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємств роздрібної торгівлі.

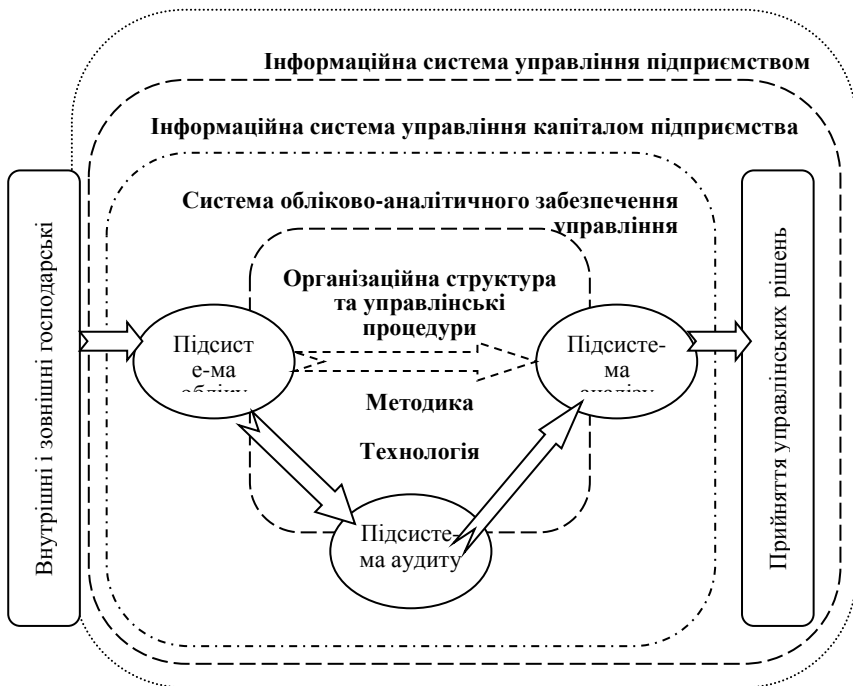
Виклад основного матеріалу дослідження. Від моменту створення підприємства капітал, завдяки його здатності генерувати грошові потоки та створювати нову вартість, виступає об'єктивною основою сталого розвитку та підвищення конкурентних переваг суб'єкта господарювання. Динамічний характер капіталу потребує прийняття виважених управлінських рішень, пов'язаних з установленням оптимальних параметрів розміру і структури капіталу, форм та джерел його залучення, вартості капіталу в оперативному порядку. Адекватність управлінських дій щодо капіталу залежить не лише від компетентності управлінського персоналу і його здатності вирішувати певні проблеми, але й від якості обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємства.

На думку Л.О. Волощука, обліково-аналітичне забезпечення «...слід розглядати як гарантування своєчасного формування та передачі якісної обліково-аналітичної інформації в рамках системи управління підприємством, а також зовнішнім користувачам» [3].

На нашу думку, формування якісної (з точки зору достатності, своєчасності, достовірності) обліково-аналітичної інформації можливе за умов системної взаємодії в рамках управління капіталом підприємства функціональних підсистем обліку, аналізу й аудиту. Інтегрованість цих підсистем обумовлюється рухом інформаційних потоків у процесі формування, обробки, передавання і підтвердження якості даних щодо здійснених господарських операцій із капіталом підприємства.

Відтак, обліково-аналітичне забезпечення слід розглядати як систему інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень в сфері капіталу, яка:

- є складовою інформаційної системи управління капіталом підприємства;
- інтегрує функції обліку, аналізу й аудиту для створення якісної бази даних щодо наявності, розміру, складу та структури капіталу відповідно до оперативних та стратегічних потреб управління (рис. 1).

Рисунок 1 – Система обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємств роздрібної торгівлі

Функціонування підсистем обліку, аналізу й аудиту в межах системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом ґрунтується на відповідному організаційному, методичному та технологічному забезпеченні, які являють собою сукупність методів, способів, прийомів, процедур обробки та передавання інформації відповідним користувачам.

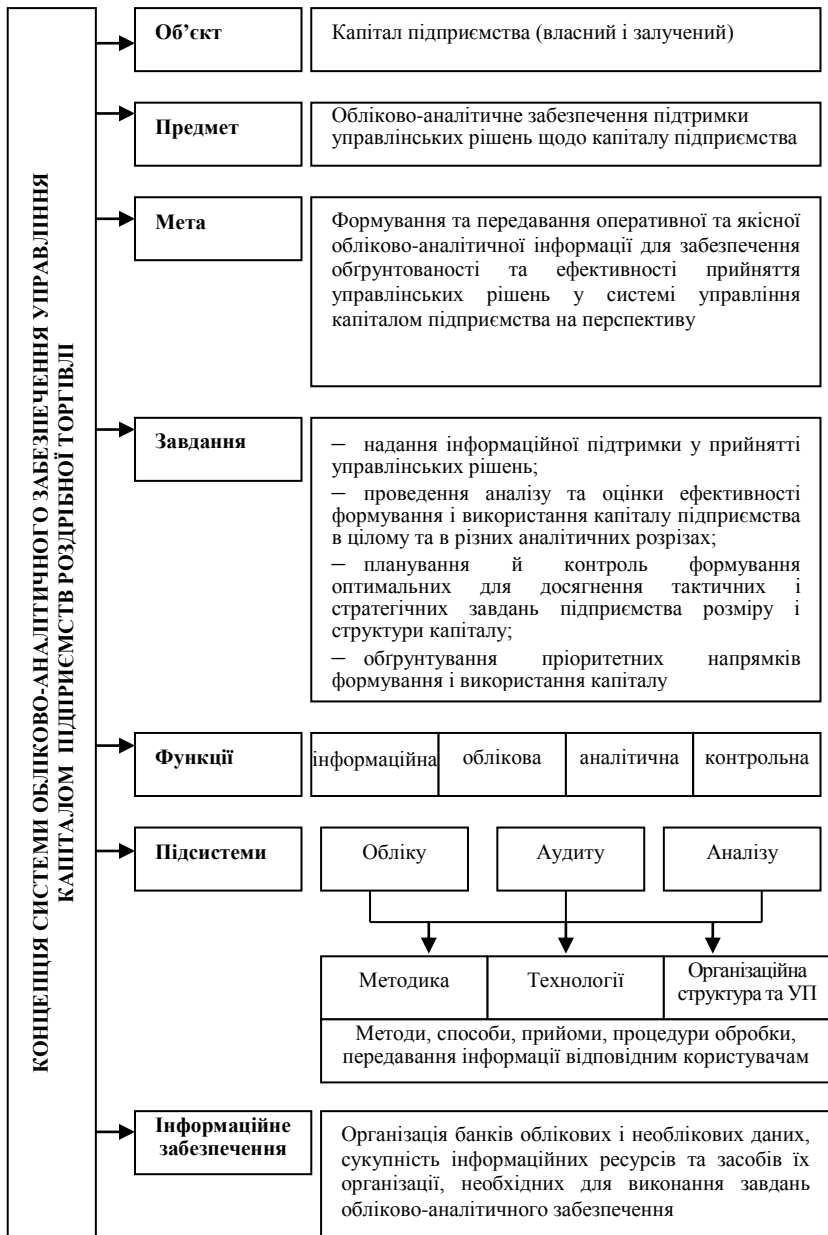
Вважаємо, що формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом потребує чіткого визначення об'єкта, предмета, мети і завдань функціонування такої системи, її функцій і має враховувати специфічні потреби управління, які проявляються:

- у підсистемі обліку та аудиту – через формування обліково-звітної інформації, що максимально достовірно відбиває господарські операції з формування власного і залученого капіталу в різних аналітичних розрізах;
- у підсистемі аналізу – через формування аналітичного інструментарію оцінки стану, тенденцій розвитку та ефективності використання власного і залученого капіталу, а також якісних іміджевих характеристик підприємства: ділової активності, рентабельності, інвестиційної привабливості тощо;
- у підсистемі аудиту – через формування дієвих способів поточного контролю за формуванням облікової інформації щодо капіталу (внутрішній аудит) та/або дослідження первинної та результативної облікової та аналітичної інформації з метою надання користувачам обґрунтованої впевненості у її визнанні, оцінці, поданні, відповідності та розкритті у всіх суттєвих аспектах (зовнішній аудит).

Вищевикладене дозволяє обґрунтувати основні складові концепції формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємств роздрібної торгівлі і викласти їх у вигляді структурно-логічної схеми (рис. 2).

Об'єктом системи обліково-аналітичного забезпечення управління є капітал підприємства (власний і залучений), а предметом – обліково-аналітичне забезпечення підтримки управлінських рішень щодо капіталу підприємства.

Метою функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємств роздрібної торгівлі є формування та передавання оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень із формування і раціонального використання капіталу на перспективу.

Рисунок 2 – Структурно-логічна схема концепції формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємств роздрібної торгівлі

Основними функціями системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємства є такі:

- інформаційна – забезпечення інформацією про формування, розподіл та використання капіталу підприємства внутрішніх і зовнішніх користувачів;
- облікова – відображення фактів змін складу і структури капіталу підприємства в процесі фінансової діяльності;
- аналітична – здійснення на підставі первинних даних аналізу наявності, раціональності формування, розподілу та ефективності використання капіталу підприємства;
- контрольна – поточний контроль та проведення перевірки облікової інформації щодо капіталу з метою забезпечення її достовірності у всіх суттєвих аспектах.

На базі означених функцій визначаються й основні завдання обліково-аналітичної системи управління капіталом:

- надання інформаційної підтримки у прийнятті управлінських рішень;
- проведення аналізу та оцінки ефективності формування і використання капіталу підприємства в цілому та в різних аналітичних розрізах;
- планування й контроль формування оптимальних для досягнення тактичних і стратегічних завдань підприємства розміру і структури капіталу;
- обґрунтування пріоритетних напрямків формування і використання капіталу підприємства.

Складовими елементами системи є підсистеми господарського обліку; аудиту та внутрішнього фінансового контролю; економічного аналізу.

Рух інформаційних потоків між елементами системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом забезпечується поширенням інформації через використання гнучких інформаційних технологій, технічних та програмних засобів.

Висновки. Таким чином, система обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом є складовою інформаційної системи управління капіталом, яка інтегрована до загальної системи управління підприємством роздрібною торгівлі та призначена для розв'язання її завдань – підготовки та подання обліково-аналітичної інформації, яка кількісно та якісно відповідала б потребам управління. Специфіка управління капіталом проявляється у всіх складових системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємства: у підсистемі обліку та аудиту – через формування обліково-звітної інформації, що максимально достовірно відбиває

процеси формування і розподілу капіталу в різних аналітичних розрізах; у підсистемі аналізу – через формування аналітичного інструментарію оцінки стану, тенденцій розвитку та ефективності використання капіталу; у підсистемі аудиту – через формування дієвих засобів поточного контролю та підтвердження достовірності й суттєвості облікової та аналітичної інформації щодо капіталу підприємства. Формування якісної системи обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємства потребує вдосконалення методичних підходів до об'єктивного відображення та оцінки результатів функціонування капіталу.

Список літератури

1. Безродна Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття / Т. М. Безродна // Вісник Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля. – 2008. – № 10 (128), Ч. 2. – С. 35–38
2. Бутинець Ф. Ф. Проблеми науки бухгалтерського обліку: реалії : монографія / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2005. – 324 с.
3. Волощук Л. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства / Л. О. Волощук // Праці Одеського політехнічного ун-ту. – 2011. – Вип. 2 (36). – С. 329–334.
4. Галузіна С. М. Аспекты повышения роли учетно-аналитической информации в системе управления организацией : монографія / С. М. Галузіна. – СПб. : Знание, 2006. – 392 с.
5. Грабко М. В. Системне обліково-аналітичне забезпечення менеджменту машинобудівних підприємств / М. В. Грабко // Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка". – 2009. – № 647. – С. 27–31.
6. Гудзинський О. Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / О. Д. Гудзинський, Г. Г. Кірейцев, Т. М. Пахомова // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 3. – С. 89–93.
7. Довбенко В. І. Обліково-аналітичне забезпечення розвитку підприємства / В. І. Довбенко // Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка". – 2009. – № 647. – С. 50–56.
8. Кірсанова Т. О. Система управління власним капіталом підприємства / Т. О. Кірсанова, Н. О. Коляда // Вісник СумДУ. Сер. Економіка. – 2010. – № 1, Т. 2. – С. 58–63.
9. Облік, контроль і аналіз у міжнародному бізнесі: управлінський аспект : монографія / під заг. ред. Л. О. Сухарової. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – 213 с.
10. Пушкар М. С. Філософія обліку / М. С. Пушкар. – Карт-бланш, 2002. – 157 с. (Серія «Бухгалтерський облік, звітність, аналіз»).
11. Тичинина Н. А. Теоретическое обоснование содержания учетно-аналитического обеспечения устойчивого развития предприятия / Н. А. Тичинина // Вестник Оренбургского гос. ун-та. – 2009. – № 2. – С. 107–113.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© Н.Б. Кацена, Г.Л. Чміль, 2012